

EBL VIRUSŲ EPIZOOTOLOGIJA IR EVOLIUCINĖ BIOLOGIJA. LITERATŪROS APŽVALGA

Dainius Zienius

LVA Veterinarijos institutas, Instituto g. 2, Kaišiadorys, LT – 4230, tel.: +370 346 60 691, +370 687 50 931;
faks: +370 346 60 697; el. paštas: diректорius@lvavi.lt; dainzien@yahoo.com

Santrauka. Mūsų darbo tikslas buvo apžvelgti paskelbtus mokslo tyrimus apie pasiutligės virusų epizootologiją Europos šikšnosparnių populiacijoje, atsižvelgiant į šikšnosparnių pasiutligės virusų evoliucinius-adaptacinius procesus. Europoje nustatomi trys endeminiai *Lyssavirus* genotipai: klasikinės pasiutligės virusai (RABV) ir du šikšnosparnių pasiutligės virusų genotipai EBLV-1 ir EBLV-2. Jų nukleokapsidės (N) ir fosfoproteino (P) filogenetinė palyginamoji analizė leido identifikuoti du skirtingus linijinius virusų filogenetinius subtipus: EBLV-1a/1b ir EBLV-2a/2b, kurie pasižymi aminorūgščių sekų rūšiniu ir geografiniu kintamumu šikšnosparnių populiacijos viduje. Per pastaruosius 20 metų daugiau kaip 600 šikšnosparnių pasiutligės atvejų diagnozuota Europos teritorijoje, daugiausia Škotijoje, Olandijoje, Ispanijoje ir Danijoje. Daugiau kaip 95 proc. EBLV-1 pasiutligės virusų identifikuota *Eptesicus serotinus* šikšnosparniams, tačiau šis pasiutligės sukėlėjas buvo izoliuotas iš penkių avių Danijoje ir akmeninės kiaunės Vokietijoje. EBLV-2 pasiutligės virusų genotipas nustatytas *Myotis dasycneme* ir *Myotis daubentonii* šikšnosparniams. Nustatyti keturi žmonių pasiutligės atvejai – du buvo infekuoti EBLV-1, kiti du – EBLV-2 pasiutligės virusais. Daugelis statistinių duomenų ir modelių (taksonominė koreliacija, šikšnosparnių populiacijos dinamika, filogenetinė geografija), leido mokslininkams prognozuoti, kad *Lyssavirus* šeimos virusai cirkuliavo *Chiroptera* populiacijoje žymiai anksčiau, nei jie paplito tarp mėšėdžių (prieš 888–1459 metų), o EBLV-1 virusų genotipas galėjo atsirasti prieš 500–750 metų. EBLV-1 virusai turėjo skirtingus patekimo iš Šiaurės Afrikos ir plitimo Europos teritorijoje kelius. Europoje, sėkmingai atlikus oralines lapių vakcinacijas, klasikinė pasiutligė likviduota. Tačiau EBL virusų židiniai „laisvose nuo pasiutligės“ šalyse įgalina naujai pažvelgti į pasiutligės epizootologiją, nes eliminuoti pasiutligės virusus iš šikšnosparnių populiacijos vakcinacija artimiausiu metu nepavyks.

Raktažodžiai: EBLV, šikšnosparnis, epidemiologija, Europa, apžvalga.